

Buggenhout in rouw na drama aan overweg

Vier doden, onder wie twee tieners, en vijf zwaargewonde kinderen. Een aanrijding tussen een trein en een schoolbusje op een spoorwegovergang dompelt Buggenhout in diepe rouw. **Hoe het ongeval is kunnen gebeuren, moet verder onderzoek uitwijzen.** Maar buurtbewoners weten al langer dat de overweg een gevaarlijk punt is.

3

© IRENE VAN IMPE

GEEN SLECHTE IDEEËN, WEL EEN SLECHTE TIMING

Frustratie bij directies over vele en late hervormingen van Zuhail Demir

8

SLUIKSTORT IN BRUSSEL LEGT SOCIALE PROBLEMEN BLOOT

‘Nooit was het hier heel net, maar nu wordt het onleefbaar’

Het vrije leven 4-5

AFSCHEID VAN JAZZICOON SONNY ROLLINS

Niemand kon een tenorsax mooier doen klinken dan hij

Het vrije leven 6-7

© GETTY IMAGES

POETIN WEET ACHTERBAN NIET TE OVERTUIGEN MET NIEUWE ORESJNIK-RAKET

‘Het Oekraïense leger is vandaag het sterkste van Europa’

6-7

**GOED VOOR UW COMFORT
ÉN VOOR HET KLIMAAT**
Airco kan wel degelijk ecologisch verantwoord zijn

12-13

Entree

Maud Vanhauwaert

Circus

Het Wiener Circus streek neer in mijn geboortestad. Ik ging erheen met mijn kinderen en met mijn ouders, op een snikhete dag terwijl iedereen naar het strand trok.

We zaten bijna alleen in de tent. Daarom klapten we extra hard voor de acrobaten, lachten luid om de clowns en kochten popcorn én een suikerspin. “Of er nu veel volk zit of niet, wij geven ons altijd helemaal”, zei de vrouw die de suikerspin draaide en even later als acrobate optrad.

Het Wiener Circus

heeft weinig met Wenen te maken, maar des te meer met Vlaams erfgoed. Het is in oorsprong een familiebedrijf. Een bompa speelt clown, een kleinkind duikt op in een goochelact. Misschien is het circus wel de enige plek waar drie generaties zo vanzelf samen zijn, in piste en publiek.

In West-Vlaanderen wordt ‘wij’ soms ‘wieder’ genoemd. Misschien moeten ze zich omdopen tot het Wieder Circus. In elk geval: wieder waren er en zagen dat het goed was!

Het begon bij een ontmoeting in de wc's, nu viert het ambitieuze theatercollectief zijn jubileum

Na twintig jaar is Lazarus nog steeds springlevend

8-9

© STEFAAN TEMMERMAN

Negatief nieuws Zo blijft u positief én betrokken **2** / **Stadsdebat** Brussel versus de berg zwerfvuil **4-5** / **DM Zapt** Moest de Flodder-comeback echt? **6** / **De Smaakpolitie** Over bijna-blote sterren **6-7** / **Afscheid van jazzicoon** Saxofonist Sonny Rollins overleden **6-7**

Waar liggen Antwerpen, Gent en Brussel écht van wakker? In Het Stadsdebat fileren we elke week een onderwerp dat leeft en schuurt in de onderstroom van de stad.

Wat Brussel voor mij Brussel maakt, is de nonchalance, de rock-'n-roll die hier hangt. Je kunt hier echt je goesting doen. Dat maakt het een boeiende stad om in te wonen, maar tegelijkertijd is net dat ook haar grote valkuil. Want hoewel Brussel nooit heel net is geweest, is het de laatste jaren veel verergerd - tot zelfs het onleefbare toe."

Aan het woord is Fien Troch (48) die al bijna dertig jaar in Brussel woont, laatste zes in Molenbeek. "Sinds ik een hond heb en vaker ga wandelen, valt het me nog

meer op: zwerfvuil, vuilniszakken die op de verkeerde dag buitenstaan, sluikstorten. Dan wordt het voetpad plots ingepalmd door een kapotte krabpaal."

De overdaad aan illegaal afval is een nijpend probleem in onze hoofdstad. Zo moest het agentschap Net Brussel in 2024 bijna 5.200 ton illegaal afval ruimen, een stijging van 20 procent in vergelijking met 2023. Het afval, dat klein meubilair tot bouwafval omvat, komt in elke gemeente voor, met Anderlecht als koploper, gevolgd door Stad Brussel en Vorst. Meer dan 60 procent van de Brusselaars geeft ook aan sluikstorten of zwerfvuil een probleem te vinden in hun wijk.

GROTER PLAATJE

Dat vooral grootsteden te kampen hebben met een afvalprobleem, is ergens niet verwonderlijk: hoe meer mensen bij elkaar, hoe meer afval. Met haar 7.800 inwoners per vierkante meter komt het kleine Brussel op het vlak van bevolkingsdichtheid in de buurt van The Big Apple, dat respectievelijk 10.000 inwoners per vierkante meter telt en ook een lange geschiedenis heeft van een 'war on trash'.

Al is bevolkingsdichtheid niet de enige oorzaak van de afvaloverlast: "In andere grootsteden spelen dezelfde problematieken, maar is er doorgaans een soort eenheid van commando", legt professor Mattias De Backer (VUB), gespecialiseerd in stedelijke en ruimtelijke criminologie, uit.

Waar afvalophaling, recyclage en het poetsen van straten in New York bijvoorbeeld allemaal vallen onder de afdeling The New York City Department of Sanitation, is er in Brussel niet één, maar zijn er twintig in-

stanties. Zowel de negentien gemeenten als het Gewest staan in voor netheid in de stad, maar niemand overziet het volledige plaatje. "Die bestuurlijke lasagne draagt niet bij aan een gestroomlijnde manier van werken."

Nast het institutionele kluwen is sociale controle, of beter: het gebrek eraan, een andere verklaring voor illegaal afval. "Zeker in een hyperdiverse, dichtbevolkte stad als Brussel is het niet eenvoudig om een gemeenschap te creëren. Maar zonder gemeenschap is er geen informele sociale controle, of buurtbewoners die een oogje in het zeil houden", vervolgt De Backer.

Dat weet ook Syrine Yasmine Ahnouch (25), die in Laag-Vorst woont. "Het gebeurt vaak dat het vuil niet in vuilniszakken, maar in Delhaize-zakken op straat staat. Pakweg tien jaar geleden gebeurde dat niet. De straten waren

toen proper, omdat er genoeg sociale druk was", zegt ze. "Toen dat tijdens covid wegviel, begonnen buurtbewoners stelselmatig hun grofvuil buiten te zetten, en daarmee zijn ze niet meer gestopt."

Als ze het ziet gebeuren, probeert ze er iets van te zeggen, maar dat valt niet altijd in goede aarde. "Sommigen reageren vriendelijk omdat ze zich betrappt voelen, anderen worden heel vijandig. Ooit sprak ik een vrouw aan die vuile pampers voor mijn deur gooide, waarop ze me begon uit te schelden: 'Als ik vuilnis voor je deur gooi, is dat omdat u vuil bent.'"

Intussen is ze al gewend geraakt aan het afval, zegt ze. Het is pas als ze haar familie uitnodigt dat ze de straten weer met andere ogen bekijkt: "Ik wil het al vrij negatieve beeld van Brussel niet voortdurend bevestigen. Ik wil mijn wijk en stad verdedigen, want ik zie ze graag, maar dat wordt steeds moeilijker: we zijn soms zelfs beschaamd om mensen thuis uit te nodigen."

Dat afval niet in de voorziene vuilzakken belandt, maar in alternatieven, is voor een stuk te wijten aan de verschillen in prijzen. In het Brusselse Gewest kost een rol vuilniszakken overal evenveel: tussen de 1,50 en 3,50 euro. In buurtgemeenten als Vilvoorde of Grimbergen koop je daar amper een vuilniszak voor.

"Onze stad draagt daar de gevolgen van: inwoners die in Brussel werken, kopen Brusselse afvalzakken om ze vervolgens hier op hun pendeltraject te dumpen - vaker niet dan wel op de dag van de afvalophaling", zegt Anas Ben Abdelmoumen, schepen van Financiën en Openbare Netheid voor Stad Brussel. Brussel lijdt enorm onder dat afvaltoerisme: "Een vierde van alle boetes die we uitschrijven voor sluikstort gaat finaal naar inwoners buiten het Brusselse Gewest."

SLIMME CAMERA'S EN CONTAINERS

Vuil trekt volgens de 'brokenwindows-theorie' vuil aan, en kan mettertijd leiden tot een onveiligheidsgevoel en kleine criminaliteit. Daarom wordt illegaal grofvuil dan ook stevast opgehaald. Alleen al Stad Brussel moet daar jaarlijks 2,5 miljoen euro voor uittrekken.

Hoewel dat sommige burgers enkel aanmoedigt om hun afval te dumpen, blijft sluikstorten niet onbestraft. "Brussel is geen vuilnisbak. Onder het motto 'Tu salis, tu paies' willen we de vervuiler laten betalen. In 2025 hebben we voor 1,16 miljoen euro aan sluikstortboetes uitgeschreven, een stijging van 61 procent tegenover 2024", zegt Ben Abdelmoumen.

Dat doet Stad Brussel via een zogenaamde verbaliseringscel: een tiental agenten en medewerkers van de stad die non-stop op zoek gaan naar sluikstort. Soms worden ze getipt door Fix My Street, een app waarmee Brusselaars afval en andere schade aan de openbare wegen kunnen melden. Nadien wordt het grofvuil doorzocht naar persoonlijke gegevens zoals facturen of aankoopbewijzen.

"Er hangen ook een aantal mobiele camera's, bedoeld om onder meer nummerplaten te achterhalen van auto's die sluikstort achterlaten. Daarmee hopen we

'We zijn zelfs beschaamd om mensen thuis uit te nodigen'

Kattenkrabpalen op het voetpad, open-gescheurde vuilzakken en afvaltoerisme: Brussel wordt steeds meer geteisterd door zwerfvuil en sluikstorten. Naast structurele maatregelen vragen experts ook meer oog voor de onderliggende problemen.

RIENEKE LAMMENS

Ook buiten Brussel heeft zwerfvuil veel impact. Daarom onderzoeken *De Morgen* en Universiteit Antwerpen samen wat zwerfvuil met ons en onze buurt doet. Blijft u graag op de hoogte van het onderzoek? Registreer u dan op demorgen.be/zwerfvuil.

‘Hoewel het hier nooit heel net was, is het de laatste jaren verergerd, tot het onleefbare toe’

FIEN TROCH (48)
WOONT AL ZO’N DERTIG JAAR IN BRUSSEL

mensen aan te zetten om toch twee keer na te denken voor ze sluikestorten.”

Er zijn immers gratis alternatieven, zegt Ben Abdelmoumen. Zo staan er elk halfjaar naast de recyclageparken ook mobiele recyclageparken in elke wijk, waar iedereen gratis 2 kubieke meter afval mag afgeven, en biedt het gewestelijke agentschap Net Brussel een soortgelijke ophaaldienst aan, waarbij je tot 3 kubieke meter grofvuil kunt afgeven. Dezelfde hoeveelheid kun je één keer per jaar kwijt bij de ophaaldienst aan huis.

“Als inwoner van Brussel-Stad kun je dus jaarlijks tot 9 kubieke meter grofvuil afgeven, wat overeenkomt met een bestelwagen vol afval.” Ook zijn er succesvolle burgerinitiatieven zoals Brussel Verniet, een Facebook-pagina met meer dan 30.000 leden, waarop Brusselaars dagelijks gratis spullen weggeven.

UNIVERSELE WETMATIGHEID

De vraag is maar of repressie zal werken. Naast het aandeel inwoners dat bereidwillig afval dumpst, spelen ook onwetendheid en het grote verloop in de stad een rol. Ben Abdelmoumen: “In verschillende wijken blijven mensen hier niet lang wonen. Zodra ze de netheidsregels onder de knie hebben, komen er nieuwe inwoners in de plaats voor wie ze nog onbekend zijn. Daarom is het in aankomstwijken zoals de wijk rond het Zuidstation een uitdaging om nieuwe bewoners bekend te maken met de regels rond openbare netheid.”

“Afvalophaling is geen universele wetmatigheid. De vijf verschillende zakken, kleuren en sorteerregels die vaak verschillen van het buitenland, maken het systeem best ingewikkeld”, zegt Jonathan De Jonck, oprichter van het burgercollectief Brussel (Pou)belle, dat intussen tientallen communityleden heeft over het hele Gewest.

“Wie niet de moeite doet om de regels of mogelijkheden om afval kwijt te raken te leren kennen, ze niet begrijpt door een taalbarrière of niet over de middelen beschikt om het op te zoeken, observeert en kopiëert simpelweg het dumpgedrag vanop straat.”

Heil ziet Brussel (Pou)belle in ondergrondse of bovengrondse afvalcontainers. “Vuilniszakken zijn niet meer van deze tijd. Heel wat grootsteden zijn al overgestapt naar systemen met containers. New York wil bijvoorbeeld tegen 2030 zo’n 80 procent van al het afval in *containiseren*.”

Containers hebben een heleboel voordelen, meent hij. “Zo verdwijnt afval uit het straatbeeld. Plus: het biedt een oplossing voor wie zijn afval 24 op 7 kwijt wil.” In deze regeerperiode wordt er dan ook 4 miljoen euro uitgetrokken voor een pilootproject met containers op een honderdtal punten, verdeeld over het hele Gewest.

Naast containers ijvert Brussel (Pou)belle ook voor structurele oplossingen en educatie. “Enkel zo kunnen we ervoor zorgen dat iedereen mee is. Dat elke Brusselaar een gratis aanvraag kan doen om afval op te halen is een interessant, maar onderbenut instrument als inwoners het niet kennen.”

Hij wijst er ook op dat niet iedereen over de mogelijkheden beschikt om zich van afval te ontdoen zoals het hoort: “Sommige mensen zijn gewoon bezig met overleven, en hebben niet noodzakelijk de mentale bandbreedte om er veel mee bezig te zijn. Zo heb je er heel veel in Brussel, meer dan in andere delen van België.”

Daarmee legt hij een vinger op de wonde die in het debat rond illegaal afval vaak toegeplakt blijft: het is niet alleen een overlastprobleem, maar ook een sociaal probleem.

“Het idee ‘de vervuiler betaalt’ is niet rechtvaardig als het systeem faalt. We zien mensen die niet weten hoe het moet of voor wie de regels heel lastig te volgen zijn. Boetes geven,

Achtergelaten afval op straat in Brussel. Het zorgt voor een groeiende frustratie in de hoofdstad.

© RIENEKE LAMMENS

soms tot mensen in schuldbemiddeling belanden, daar maak je het systeem echt niet beter mee”, zegt Marjan Moris, die voor AP Hogeschool onderzoek doet naar een effectiever zwerfvuil- en sluikestort-beleid.

“Zonder veel financiële middelen kun je minder goede kwaliteit kopen, waardoor spullen sneller kapotgaan en ze dus sneller vervanging vragen. Hoe kun je je grofvuil binnenshuis stockeren als je met drie kleine kinderen en je moeder op een appartement woont? Dat loopt al snel de spuigaten uit”, vervolgt Moris.

“Ga maar eens na hoe privéruimtes eruitzien van mensen die in hun vuil blijven zitten, tussen opgehoopte oude kasten, gebroken meubels, en gewoon niet weten waar ze ermee naartoe moeten. Het merendeel van de inwoners wil niet dumpen op straat, maar doet dat omdat

het gewoonweg niet lukt op een andere manier.”

Beiden zijn ervan overtuigd dat er daarom niet één beleid kan werken “in een ongelijke stad waar iedereen anders woont en een andere financiële draagkracht heeft”. Moris: “Een gelijke aanpak voor een ongelijke stad is echt gedoemd om te falen. Een systeem dat echt goed werkt, is afgestemd op de situatie in een specifieke wijk. Waarom wordt er geen lokaal beleid ontwikkeld dat zich specialiseert in wat mensen daar nodig hebben?”

OPENGESCHEURD

Dat vindt ook Jan Jasper Mathé, moraalfilosoof aan de VUB en inwoner van Kuregem. Daar komen Anderlecht en Brussel-Stad samen, maar ook veel sociale problemen – iets wat auteur en inwoner Lize Spit ook vaak aankaart.

“Kuregem is heel vitaal en veerkrachtig, maar tegelijkertijd ook een kwetsbaar organisme waar grootstedelijke problemen bovenmatig worden geconcentreerd. Er zijn hier bijvoorbeeld daklozenopvang en drugsgebruikersruimtes, waar ik niks op tegen heb, maar er moet meer dialoog over zijn.

Problemen als vuilniszakken die worden opengescheurd, op zoek naar iets van waarde, hangen immers rechtstreeks vast met die beslissingen. Daarom is er nood aan een visie die beantwoordt aan de enorme complexiteit van de problemen, waar afval maar één uitvloeisel van is.”

Ook De Jonck van Brussel (Pou)belle wijst naar de politiek voor structurele veranderingen, maar ook naar de burger als deel van de oplossing. “Uiteindelijk vervuilen wij inwoners de straten, terwijl je toch een bepaalde fierheid wil hebben op je omgeving. Veel Brusselaars klagen over de vuile straten. Met Brussel (Pou)belle willen we die negatieve energie kanaliseren in iets positiefs, en trachten impact te hebben op de politiek, zodat die in een versnelling hoger een andere koers zal varen. Want de urgentie om in te grijpen neemt alleen maar toe.”

‘Het merendeel van de inwoners wil niet sluikestorten, maar doet dat omdat er geen andere optie is’

MARJAN MORIS
ONDERZOEKER ZWERFVUILBELEID